

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse epise, v ceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsako sredo pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30.— K
pol leta . . . 15.—
četrt leta . . . 7.50 —
posamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostopne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja izvršenja od peti-vrste po 40 vin.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Drago Hude:

Parasiti.

»Beograjski Dnevnik« in »Narodna Prosveta« sta prinesla stvarna članka o razmerah učiteljstva in ljudske šole v Bosni in Hercegovini, v katerih se zgražajo nad vlado, ki zaničuje in zapostavlja ljudsko prosveto. Bosna in Hercegovina sta sicer, pišeta lista, najlepši deželi v domovini ali v njih je tudi največ analfabetov. Pod Avstro-Ogrsko sta ti deželi živeli v režimu žandarjev in biričev, kjer je bilo število žandarjev mnogo večje kakor pa število učiteljev.

Tako je bilo poprej, in danes . . .

Vsled nekaterih birokratskih, indolentnih, nesposobnih in ničevih pisarniških duš se ljudska prosveta v teh deželah vedno bolj zanemara.

Vlada, narodno predstavništvo in cel narod so o pravem času spregledali in spoznali, v kakšnem mizerem stanju se nahaja ljudska prosveta ter so odšli na delo.

Pol leta je že, odkar je bil sklenjen zakon in pol leta je, odkar je ta zakon na papirju neizvršen radi par pisarniških parasitov, ki niso delali, da bi izvršili voljo naroda.

Naj se sedaj izgovarjajo gospodje pri naučnem in finančnem ministru kakor hočejo, ali glavno je, da mi nismo dobili novih plač, a kar je še žalostnejše, da nismo dobili a konto novih plač tudi ne povišanih doklad, kakor vsi drugi.

Ostali smo v najkritičnejšem času brez novih plač in brez povišanih doklad.

In učitelji v Bosni so zgubili zaupanje v napredek šole, sprevideli so, da hoče biti Jugoslavija ljudski prosveti ista mačeha kakor Avstro-Ogrska, in ker so se naveličali stradanja ter žrtvovanja, zato prestopajo v druge službe. Pripravljajo se za pisarje, stopajo v trgovino, a ponudili so se tudi že za — žandarje.

To pa ni sramota za učitelje — sramota pada na državo!

Nam slovenskim učiteljem se bosanskim tovarišem ni treba pridruževati v teh težkih časih, kajti mi smo jim že pridruženi. Nismo ne novih plač, ne povišanih doklad. Tudi predumov nam ne bi dali ti parasiti, da jim nismo odprli krmežljivih oči z: aut — aut. Da smo dobili predumje, se imamo zahvaliti le našemu rezervnemu skladu, predsedniku »Zaveze« in njegovemu strok, tajniku, kakor tudi našim učiteljskim organizacijam, ki so vstale, trkale in zahtevale ono, kar je že itak bilo pol leta naše.

Gospodje se izgovarjajo eden na drugega, mi pa zahtevamo, da se ti krivci, ki so zakrivali, da nismo prejeli še novih plač izbacijo s svojih mest, kajti ti krivci so zatiralci naroda, ubijalci ljudske izobrazbe in pospeševalci analfabetizma.

Učitelji nismo več hlapci, zato smemo zahtevati za svoje delo tudi svoje plačilo.

Nova orientacija našega stanovskega organiziranja.

(Referat na zborovanju okrajnega uč. društva v Velikovu.)

Oktober 1919.

Strankarstvo in učit. organizacije.

Kdor hoče pravilno pojmovati pomen in nalogo stanovske organizacije, mora obvladati vsaj abecedo splošne politike. — Pojem »politika« navadno definiramo kot stremljenje strank, stanov, družabnih razredov za uveljavljanje v državi, kot stremljenje po vladi v svrhu razpolaganja

z državno avtoriteto in državnimi sredstvi. — V tem smislu je vsaka stanovska organizacija — tudi učiteljska — politična organizacija, zakaj baš stanovska ali kakor jih zovemo pri delavcih, kjer se organizacije diferencirajo po strokah, strokovne organizacije so med najjačimi političnimi faktorji v državi. Isto velja tudi o gospodarskih organizacijah na zadržni podlagi. Stanovske in zadržne organizacije dajejo malemu človeku, ki bi osamljen ne pomeni nič, hrbitišče, moč, veljavo, da soddločuje v državnem življenju: zato so eminentne političnega značaja.

Navadno pa razumemo pod pojmom politika strankarsko življenje in gibanje v državi. — Strankarstvo je nekaj neizogibnega pri kulturnem narodu z difenciranim družabnim ustrojem, kjer se hočejo divergentni gospodarski interesi in različne idejne smeri uveljaviti. A strankarstvo izvršuje svojo nalogo le, ako narod oz. državo v svoji celoti jači in ne slabi.

Naša slovenska politika ni bila srečna. Strankarska diferenciacija se je vršila skoro izključno na osnovi političnih načel in gesel, ki smo si jih izposodili od Nemcev. Politična ideologija liberalizma in klerikalizma nas je razvajala, zastrepila naše narodno življenje in nas je odvajala od naših velikih življenjskih nalog. Ta ideologija tujega izvora še danes ovira novo idejno orientacijo, ki bi bila v izročni zvezi z našimi življenjskimi vprašanji. — Naša politika v polupretelki dobi je bila zasnovana na zgolj ideološki podlagi — ni bila realna. Baš zato so se politična gesla zanesla v vse naše družabno in kulturno življenje. Vse je bilo umetno ločeno po »svetovnih nazorih«, požarne brambe ravnotako kakor posojilnice, mlekarke zadruge in telovadna društva in kajpada tudi stanovske organizacije.

Tudi učiteljstvo ni delalo izjem. Tudi ono si je stalo nasproti v dveh nasprotnih taborih, ki ju je baje ločil »globok, nepremostljiv prepad različnih svetovnih nazorov«. Pod tem pojmom pa si je lahko vsak predstavljal kar je hotel.

Imeli smo liberalno pobarvano »Zavezo« in klerikalno pobarvano »Slomškovo zvezo«. — Da smo se stanovsko ločili v dva tabora, to je bila poguba za nas. Enoten nastop ni bil več mogoč. Politične stranke niso več računale z nami kot organiziranim stanom, ampak kot s političnim strankarskim faktorjem in so temu primerno uravnale svoje stališče napram nam. Vladajoča stranka je zanesla korupcijo v naše vrste, s protežiranjem svojih pristašev. Naš ugled in naša veljavo kot stan sta pri tem silno trpela. Žalostna zgodovina slovenskega učiteljstva je v tesni zvezi s stanovsko razdruženostjo. Vse je pa danes odvisno od tega, da iz spoznanja tega zla izvajamo z vso energijo vse potrebne konsekvence.

Nova orientacija.

Še vedno imamo dve stanovski organizaciji, dasi načelno zahteva danes 90 odstotkov vsega učiteljstva strogo enotno izvenstrankarsko organizacijo.

Pomisliiti je treba, da je doba primitivnih političnih razmer za nami. Poleg starih ideoloških strank se ustanovljajo nove, razredne. Delavec, kmet, uradni buržoa in mali človek vsi ustanovljajo svoje stanovske skupine in razredne

¹⁾ Ta nazor smo že zadnjič zavrnili. Pa časi so za nami, ko je bil ta očitek opravičen. Opomba uredn.

stranke. Politična strankarska diferenciacija še ni pri kraju. Ta razvoj je naraven, kajti za velikopotezni dualizem v politiki po ameriškanskem ali angleškem vzorcu, še danes politično nismo zreli.

Ako bi hoteli danes stanovsko organizacijo s strankarskim ozadjem, potem bi se moralo učiteljstvo ločiti stanovsko v toliko skupin, kolikor je političnih strank,²⁾ ki imajo somišljenike med učiteljstvom. Absurdnost takega cepljenja uvideva vsakdo. Torej ne preostane nič drugega, ko da si ustanovimo stanovsko organizacijo, ki združuje vse slovensko učiteljstvo brez razlike mišljenja, toraj izvenstrankarsko ali strankarsko nevtravno stanovsko organizacijo. Potrebo take organizacije uvidevajo danes vsi trezni in resni elementi med učiteljstvom.

Vprašanje torej nastane, zakaj še ni prišlo praktično do izvedbe te zahteve.

Priznati je treba, da je v »Zavezi« danes organizirana pretežna večina vsega slovenskega učiteljstva in da se je v »Zavezi« načelo izvenstrankarstva že sprejelo. Tovariši, ki stoje na krmilu »Zaveze« so mnenja, da je treba članom »Slomškove zveze« samo prestopiti k »Zavezi« pa imamo zaželjeno enotno politično nevtravno stanovsko organizacijo.

V resnici ne vidim danes nobenega drugega izhoda, ko da priznamo »Zavezo« kot skupno stanovsko organizacijo slovenskega učiteljstva, ker jo kot takšno priznava tudi naša državna učiteljska organizacija UJU.

Tudi koroško učiteljstvo je pristopilo k Zavezi, ker se zaveda, da je danes edina pot k stanovski združitvi ta, da se v »Zavezi« sami dela na odstranitev vsega, kar bi utegnili zbužati pomisleke proti pristopu.

V to svrhu je po mojem mnenju³⁾ neobhodno potrebno, da se:

1. revidira program »Zaveze« in se omeji izključno na zadeve, ki so res skupne vsemu učiteljstvu brez ozira na politično prepričanje in svetovni nazor,

2. da stopijo v »Zavezi« v ozadje nekateri tovariši,⁴⁾ ki veljajo kot zastopniki starega kurza v stanovski politiki in torej osebno ne nudijo jamstva (niso osebe vedno vse, in bomo o tem poglavju še govorili. Op. uredn.) da bi se načelo izvenstrankarstva res dosledno izvajalo. So to morda tovariši, ki so veliko žrtvovali za stanovsko stvar, ali danes škodijo, ker stoje s svojimi stanovsko-političnimi nazori v nasprotju z večino učiteljstva.

Naloga učiteljske strokovne organizacije.

Naloga učiteljske stanovske organizacije ne more biti v bistvu druga kot pri drugih stanovskih organizacijah.

Pred vojno je imel skoro edino le delavski razred v resnici strokovne organizacije; socialna mizerija kot posledica vojne je tudi srednji stan in uradništvo prisilila, da se stanovsko in gospodarsko organizira, da se lažje uveljavi v eksistenčnem boju. Vse kategorije uradništva

²⁾ Svetovnih nazorov, ki nas ločijo a ne v materialnih in pravnih stanovskih vprašanjih, ampak le v kulturnih. Tako kulturno diferenciacijo pa priporočamo samo v taki obliki, da ne bo rušila našega skupnega nastopa pri prvih vprašanjih. — Op. uredn.

³⁾ Po mnenju referenta. Op. uredn.

⁴⁾ Prav, da pokažemo dobro voljo s tem, da tudi sebe podvržemo kritiki. Te kritike se tudi naši voditelji ne boje! Toda na tehnično hočemo dati vse, tudi vrline naših mož. Prezrti so pa v tej točki prvaki nasprotnega tabora Slomškove Zveze in to ni prav! Že zadnjič smo govorili o tem. Op. uredn.

so danes že organizirane — privatni tako kot javni.

Prva in glavna naloga učiteljske stanovske organizacije je, da zastopa naše socialne⁵⁾ in pravne interese, da nam pripori boljši gmetni položaj, večji socialni ugled, boljšo izobrazbo, da nam pribori in varuje pravice soddločevanja pri vseh zadevah, ki se tičejo učiteljstva in šole tako n. pr. pri nameščenju učiteljstva in nadzornikov, pri preustroju šolstva. — To je torej širok delokrog za stanovsko organizacijo, da si ji ni treba naprtiti še drugih nalog.⁶⁾

Gotovo priča o našem idealizmu, če poleg stanovskih vprašanj razmotrivamo na naših zborovanjih tudi vzgojna, metodolška, interna šolska vprašanja, vendar ne spadajo taka vprašanja organično več v okvir programa stanovske organizacije.⁷⁾

Lepa je misel, da bi sledilo vse učiteljstvo pri vsem svojem javnem delovanju eni veliki ideji-voditelji, da bi imeli vsi eno enotno idejno podlago pri vsem svojem delovanju v šoli in izven šole. Vendar so to vprašanja, o katerih učiteljstvo samo ne odločuje, ker je naše idejno življenje v tesni zvezi z idejnim življenjem slovenske inteligence sploh. Zato je bolje, da izločimo iz stanovskega programa vsa načelna vprašanja, ki bi utegnili postati sporna, da izločimo vsa politična in kulturna vprašanja separatističnega značaja, da pustimo reševanje spornih pedagoških problemov in da omejimo v svojem delovnem programu edino na zadeve, ki so res vsemu učiteljstvu skupne. Premalo smo vzgojeni v duhu prave duševne tolerance, da bi se brez škode za naše stanovsko edinstvo lahko spuščali v kontraverze o kočljivih načelnih vprašanjih. Reševanje pedagoških in drugih načelnih vprašanj prepustimo posebnim v to svrhu ustanovljenim kulturnim organizacijam.⁸⁾

Zaveza — UJU — in Slomškova zveza.

Naše društvo je prestopilo k »Zavezi«. S tem je sleherni od nas tudi član »Zaveze« in član UJU, ki ima svoj sedež v Beogradu.

Ali ne bi bilo bolje kazalo, da bi bili ohranili svojo neodvisnost, da ne bi bili pristopili, da ne bi bili pristopili ne k eni, ne k drugi organizaciji?

Pomisliiti je treba, da je večina od nas že prej bila včlanjena pri »Zavezi«, da je tudi koroško učiteljstvo bilo član »Zaveze«, da je tudi borovljsko in plibersko učit. društvo že pristopilo k »Zavezi«.

Koroški učitelji so si vedno želeli, da bi prišli po dogovoru med »Zavezo« in »Slomškovo zvezo« kompromisnim potom do skupne stanovske organizacije. Danes je slovensko učiteljstvo potom »Zaveze« včlanjeno pri UJU; mnogo tovarišev, ki smatrajo kot edino pravo predstaviteljico stanovsko organiziranega sloj. učiteljstva. S tem položajem moramo računati in skušati v »Zavezi« sami kot njeni člani in potom svojih delegatov doseči, da postane enotna, od vsega učiteljstva priznana stanovska organizacija sl. učiteljstva.

⁵⁾ materialne. Op. uredn.

⁶⁾ Primerljaj članek »Temeljna načela našega stan. ujednjenja« v dec. štev. Uč. Tov. — Op. uredn.

⁷⁾ To je naloga učiteljskih konferenc in šolske oblasti, da jih goji. Op. uredn.

⁸⁾ V to svrhu smatramo kot neobhodno potrebno, da se razpuste vse dosedanje pokrajne zveze. Skupna organizacija naj se ustanovi na obstoječih okr. uč. društvih. Kulturna grupacija in organizacija naj se izvrši znova in v znamenju sporazuma. Op. uredn.

Omenil sem že, da je prvo kar moramo v tem oziru zahtevati, da stojijo možje, ki so na čelu, strogo na stališču politične nevtralnosti in jo v resnici izvajajo.

Treba je tudi zavzeti stališče napram Slomškovi zvezi. Moje mnenje je⁹⁾, da likvidira »Slomškova zveza« kot stanovska organizacija, čim se je »Zaveza« v našem smislu reorganizirala, lahko pa še obstoja dalje kot združenje enakomislečih vzgojiteljev¹⁰⁾, kot društvo pedagoško-kulturne smeri. Nikdar ne smemo braniti, da so pripadniki sorodne duševne ali politične struje skupljali v posebna društva, ako čutijo potrebo za to.

Še besedico o ustroju »Zaveze«.

Srbski tovariši so se izrekli za razpust pokrajinskih učiteljskih zvez, torej tudi za razpust »Zaveze« in za neposredni pristop okr. učiteljskih organizacij k UJU. S tem bi bil na mah spor med slov. učitelstvom rešen. Vendar to vprašanje danes še ni godno za rešitev. Dokler imamo pokrajinsko vladno, rabimo tudi pokrajinsko uč. Zvezo.¹¹⁾ Odvisno bo od bodoče državne ustave, kako zgradimo notranji ustroj naše skupne jugoslovanske učiteljske organizacije. Okrajna učiteljska društva, kakoršna je naše, ostanejo torej tudi še nadalje včlanjena neposredno pri »Zavezi« in ta pa je članica UJU. (Kakor vam je mogoče znano, je poslala »Zaveza« enega svojega zaupnika v Beograd, da sam kot stalen svetovalec vlade zastopa naše interese.¹²⁾)

Tovariši! Zavedajmo se, kaj pomeni v svobodni, demokratični državi organizacija! Le s krepko enotno organizacijo si pribori naš stan opo veljavo v državi, ki mu po njegovi važnosti gre. Razdvojeni, razkropljeni, neednini ne pomenimo v javnem življenju nič. Imponira le solidarni nastop na znotraj disciplinirane organizacije!

Učitelj, učiteljica, ki se odteguje organizaciji, ne zasluži, da ga nazivljamo tovariša, to so parasi na našem stanovskem telesu, to so politično nezreli ljudje, ali pa grdi egoisti, ki se pač okoriščajo z dobrinami, ki jih organizacija pribori celemu stanu, ki pa nečejo nič prispevati za skupno stvar.

Upam, da ne bo v našem okraju nobenega stanovsko nezavednega tovariša ali tovarišice, ki bi stal izven organizacije, ki bi bil divjak.

Ko dosežemo svoj cilj, ki smo mu danes že blizu — enotno, od vsakogar priznano stanovsko organizacijo vsega slov. učiteljstva ne glede na mišljenje in politično prepričanje — takrat postanemo političen faktor, da ne bo noben ministrski stolec tako trden, da bi prenesel odločne opozicije strnjene, složnega učiteljstva in višji šolski sveti bodo morali upoštevati naše trezne predloge.

Gorje pa nam, ako bi nas strankarska strast razdvojila, ako bi zanesla spor v naše vrste in nas cepila. Potem smo igrača v rokah političnih strank, potem smo na istem stališču, kot smo bili prej, ko je vsakdo lahko z nami pometal in ko je vladajoča stranka s protekcionizmom demoralizirala naše vrste in zanetila sovraštvo in nezaupanje med stanovskimi tovariši.

Stanovska edinost — to bodi naše geslo! Vsa stanovsko zaveden, iskren in pošten tovariš nam bodi dobrodošel v društvu, pa naj bodi tega ali onega mišljenja — vsak nam bodi brat!

Solidarni, tesno strnjeni v boj za lepšo bodočnost stanu, za prospeh šole in mladine!

Naše šolstvo v Trstu in okolici.

Kot prvi govornik na izrednem občnem zboru društva »Edinosti« v Trstu dne 18. pret. meseca, ki je poročal o naših šolskih razmerah v Trstu in njegovi okolici, je nastopil tajnik dr. Mikuletič. Podal je obširno poročilo, iz katerega navajamo sledeče:

Če bi mi Jugoslovani v zasedenem ozemlju verovali obljubam, bi bili glede našega šolskega vprašanja lahko popolnoma mirni; zakaj obljub nam res ni manjkalo in nam jih še danes ne manjka. Že tedaj, ko je po evropskih frontah divjala železna smrt, so se vsipale na nas obljube z letal. Mi smo jih pobirali, jih skrivaj čitali in jim verovali. Z novim zaupanjem in pogumom smo nadaljevali na cesti in

⁹⁾ Mnenje referenta in tudi naše. Op. uredn.

¹⁰⁾ Zadnjič smo že navajali razloge, iz katerih bi obstoj Slom. Zv. bil na škodo skupni stvari. Op. uredn.

¹¹⁾ Strokovno tajništvo s primernim svetom in stanovsko politično glasilo bi tvorilo potrebno imenovano protitež v pokrajini, potem teh bi bilo poslovanje hitreje kakor potem Zveze. — Op. uredn.

¹²⁾ Še ni izvedeno. Op. uredn.

pri ognjišču, v zaledju in na bojnem polju svoje vztrajno delo, ki je izpodjedalo temelje stari, gnili Avstriji. Prišla je nato zasedba naših pokrajin in ž njo nove obljube.

Predsednik urada za zasedeno ozemlje je obljubil zastopniku našega naroda, ki je bil slučajno pri njem v Rimu, da se nam odpro vse šole.

Ministrski predsednik Nitti je izjavil 6. avgusta l. 1919 v rimski poslanski zbornici: »Dal sem obema guvernerjema jasne in točne instrukcije, da zaneseta med odrešeno prebivalstvo čut nepristranosti in zaupanja in čut simpatije napram skupinam drugih narodnosti, kjer lahko prihaja do preprirov in kjer vladajo ostra nasprotstva, tako da se te narodnosti prepričajo, da Italija, dežela svobode in demokracije, nioče izvrševati nikakršnega nasilnega raznarodovanja.«

Toliko o obljubah; sedaj pa k dejstvu in dejanjem!

Pred zasedbo smo imeli v Trstu in okolici naslednje slovenske šole:

Občinske ljud. šole v Škedenju, pri Sv. Ivanu, v Rojanu, Barkovljah, na Katinari, v Bazovici, v Trebčah, Gropadi, na Opčinah, na Proseku in v Sv. Križu;

občinske otroške vrtnice v Rojanu, pri Sv. Ivanu in Sv. Vidu;

zasebne otroške vrtnice pri Sv. Jakobu, v Škedenju, pri Sv. Mariji Magdaleni Spodnji, v Rocolu, na Kolonji, Vrdeli in v Barkovljah;

zasebno ljudsko in meščansko šolo za dečke in zasebno ljudsko šolo za dečke pri Sv. Jakobu, z ljudskošolskimi vzporednicami na Acquedottu;

državno pripravnico za srednje šole;

zasebno dvorazrednico, nižjo trgovsko šolo s pravico javnosti;

državno obrtno šolo; moško in žensko učiteljsko ter realno gimnazijo.

Vsega skupaj 30 učnih zavodov. Od teh jih je danes odprtih 12 in sicer občinske ljudske šole po okolici ter zasebna ljudska šola pri Sv. Jakobu. Prosilimo smo, da se nam odpro učiteljske in gimnazijske, prošnja je bila odbita; prosili smo za otvoritev trgovske šole, do danes nimamo odgovora; prosili smo, naj se nam dovoli, da smemo otvoriti zasebne vrtnice v odgovor imamo, da se stvar študira.

K temu še nekoliko statistike: Ob začetku letošnjega šolskega leta se je prijavilo za obisk gimnazije oziroma realne gimnazije 182 dijakov; od teh jih je bilo 149 iz Trsta. Pri tem je opomniti, da se jih je za prvi razred, ki je vedno najmočnejši, prijavilo le malo, ker so bili starši v dvomu, da se odpre srednja šola in so poskrbeli na drug način za izsolanje svojih otrok, ki so že bili izgubili eno šolsko leto. Namesto srednje šole v Trstu smo dobili 3 gimnazijske razrede v Idriji, od katerih pa poslujeta le dva, prvi in tretji. Ni se upoštevala naša želja, ni se upoštevalo to, da ste dve srednji šoli za Idrijo preveč, ni se upoštevalo, da je za vzdrževanje otrok v Idriji za stariše, posebno za Tržačane predrago, ni se upoštevalo dejstvo, da smo do zasedbe imeli popolne srednje šole z vsemi razredi, ampak dali so nam samo tri gimnazijske razrede, tako da dijaki iz višjih razredov sploh niso imeli možnosti nadaljevati svojih nauk, in uspeh je bil ta: Sto in sto naših otrok, ki naj bi ostali v domovini in uživali dvojno vzgojo, s strani starišev in učiteljev, je moralo proč od doma iskat gostoljubnosti po učilnicah v Jugoslaviji, mnogo otrok je moralo opustiti študije, ker stariši ne bi zmogli vzdrževanja otroka izven družine, a idrijska gimnazija šteje danes celih 30 obiskovalcev in sicer ima I. razred 27 dijakov, II. razred 3, a drugi je zaprt, ker se je tisti edini dijak, ki je predlanskim zahajal vanj, naveličal samevanja.

Za učiteljske se je prijavilo iz samega Trsta 40 dijakov za vse štiri letnike. Tudi ti morajo opustiti nadeje, da bi bili kedaj učitelji, ker stariši nimajo sredstev, da bi jih vzdrževali na novoustanovljenem učiteljskem v Tolminu in ker ima to učiteljske samo I. razred, tako da so dijaki iz višjih letnikov takorekoč obviseli v zraku. Za trgovsko šolo se je prijavilo v začetku tega šolskega leta 86 dijakov; od teh jih je 73 iz Trsta. To je več kot zadostno število za dva tečaja, in vendar prošnja za otvoritev te šole še danes ni rešena, skoro štiri mesece po začetku šolskega leta. To nemarnost oblasti in trgovci v Trstu, ki bodo, če bodo hoteli trgovati v Jugoslavijo, potrebovali uradnike večje jugoslovanskega jezika.

* Tu je omenjal govornik med drugim, kako se je spomlad leta 1919. vozil po deželi okrog nek laški polkovnik ter trosil med našim ljudstvom letak, čegar vsebino je naš list že omenjal v svoji letošnji 1. številki, str. 18. Ta letak se je razdaljal med ljudstvo, nabijal na zidove, ponekod ga je duhovnik moral razglasiti celo na prižnici. P. P.

Pri tej šolski mizeriji je umevno, da so se tržaški Slovenci res veselili, ko se jim je 5. decembra 1919. dovolilo, da si smejo iz lastnih sredstev vzdrževati ljudsko šolo pri sv. Jakobu. Naša prošnja se je glasila, naj se nam dovoli otvoritev 8 razredne ljudske in meščanske šole pri Sv. Jakobu z vzporednimi razredi na Acquedottu. Podpirali smo to prošnjo s številom — nad 1700 otrok — stanujočih izključno v mestu. Po dolgem obotavljanju in po nešteti posredovanjih smo končno v decembru l. 1919. dobili dovoljenje za otvoritev 5 razredne ljudske šole pri Sv. Jakobu. Na tej šoli je danes 1325 otrok; preko 400 slovenskih otrok se otepa po tržaških ulicah ker pri Sv. Jakobu zanje ni prostora. Šola je prenapolnjena; imamo razrede, ki štejejo po 112 otrok. Ni treba, da je človek strokovnjak-pedagog, da uvidi, da učitelj ne more obvladati in uspešno učiti takih ogromnih razredov, ni treba, da je človek zdravnik, da uvidi, da take razmere ne odgovarjajo zahtevam zdravstva. Ni to naša krivda: šolsko poslopje na Acquedottu je še vedno prazno in na razpolago; vsako jutro gredo otroci iz spodnjega mesta mimo njega ter se ob burji in zimi vzpenjajo na šentjakovski hrib v prenapolnjene razrede. Tisti, ki so poklicani skrbeti za to, da otroci uživajo temeljito šolsko vzgojo, tisti, ki drugače kaznujejo prestopke proti javnemu zdravstvu, naj napravijo konec temu neznesnemu stanju tem bolj, ko jih to stane le naveden podpis.

Če bi zbor, ki je sprejel poročevalčeva izvajanja z največjim zanimanjem, ponovno izražujoč svojo globoko ogorčenje nad kričnimi krivicami, je vzel poročilo z odobravanjem in znanje.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za cerkniški in loški šolski okraj. Društvo je zborovalo 15. januarja 1920. v Grahovem. Predsednik tov. Miloš Kabaj pozdravi navzoče učitelje, ki so se udeležili zborovanja skoraj polnoštevno. Govori o dadiji učiteljskih društev ter o ustanovitvi Unije.

Tajnik tov. Kobal prebere zapisnik o zadnjem zborovanju, ki se odobri. O izvršitvi storjenih sklepov poroča: a) Vodstvo »Zaveze« je vzel sklop učiteljstva cerkniško-loškega sodnega okraja, da se loči od društva logaškega okraja ter ustanovi samostojno društvo, z odobravanjem na znanje. b) Višji šolski svet je vpokojil nadučitelja S. c) Izpremiševalne predloge o načrtu šolskega zakona je tovariš Kobal kot poročevalec poslal do določenega termina.

Tovariš Kobal predava nato o temi: »Kako upliva šola blagodejno na posirovelost šolske mladine, ki je posledica vojne.« Iz svoje prakse navaja zgled prestopkov ter postopanje o odpravi teh. Izjavlja, da ne vodi k poboljšanju telesna kazna, marveč moralna sila. Govori o šolski občini ter sodelovanju otrok pri dočakanju kazni. Le v skrajnem slučaju priporoča varstveno sodišče.

Tov. Kobal opozarja pri tej priliki na obširno razpravo o šolski občini v Letopisu S. S. M. ter vabi učiteljsko, da se odzove vabilu tov. Jerza za pristop k temu društvu v oblihim številu. Vsak učitelj, vsaka šola bodi član S. S. M.!

V nadaljnjem očrtu predsednik namen društva »Samopomoč«. Učiteljsko sklenslo soglasno pristopiti v lastnem interesu k temu društvu.

K učit. društvu je pristopilo 27 članov. Nekaterim odsotnim tovarišicam je poslal tajnik poziv za pristop.

Pri slučajnostih je podala tov. Marica Modičeva blaginjsko poročilo, ki je izostalo pri zadnjem zborovanju. Iz njega posnemamo, da je šelo društvo v minulnem letu 27 članov. Deležnikov je bilo 1046 K 87 v, stroškov pa 912 K, torej preostanka 134 K 87 v.

Sprejet je bil samostojen predlog tov. Kobala, tiče se verskih vaj. Predlog se odpošlje višjemu šolskemu svetu.

Kot predavatelj za prihodnje zborovanje se prostovoljno javi tovariš Jug.

Prostovoljnega organizacijskega davka je nabrala tov. blaginjska 187 kron.

Ker ni bilo nikakega predloga več, je zaključil predsednik zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za Maribor in bl. okolice je imelo dne 25. januarja svoje prvo redno zborovanje. Gospod dr. Pivko je imel nad eno uro trajajoče nad vse zanimivo predavanje pod naslovom: »Med laškimi učitelji.« Osvetlil je nam marsikak zanimiv in zagoneten dogodek zlasti zadnjega vojnega leta, da smo ga razumeli in zrl v povsem drugačni luči nego doslej. Gospod predavatelj je žel toplo zahvala za svoja izvajanja. Nato so se razmotrivala razna stanovska vprašanja. Videlo se je, kako potrebno je društvo, da se potom njega uredi toliko nujnih in perečih vprašanj, ki zadevajo šolo in učiteljsko. Sprejeto so se enoglasno sledeče resolucije:

Učiteljsko Maribora in bl. okolice, zbrano na svojem rednem zborovanju dne 25. I. 1920.

1. pozdravlja izvajanja tovariša Bernota na zborovanju Celjskega uč. društva z dne 8. decembra 1919 ter se pridružuje njegovim resolucijam;

2. pozivlja »Zavezo« in vsa učit. društva, da zastavijo nemudoma vse svoje sile za izboljšanje našega gmetnega položaja, t. j. da se naj zjednači z državnim uradništvom ne samo na papirju, ampak tudi v praksi. Zakaj, predpogoj idealnemu delu — je kruh. V ta namen naj se stopi v ožji stik z vsemi organizacijami drž. uslužbencev, da se te odločno izjavijo, ali hočejo smatrati zahteve učiteljskega za izboljšanje gmetnega položaja, kakor svoje lastne in jih podpirati z vso močjo in z vsemi dopustnimi sredstvi. Pridimo enkrat na čisto, kaj smo in za koga nas smatra država. — Ako ne dobimo dovoljnega odgovora, iskati si hočemo drugih poveljnikov, katere bomo tudi našli in ki bodo nam prej ali slej pripomogli do uresničenja naših zahtev;

3. pričakuje bodoče od vlade, da deli even-

časno, kakor drugim stanovom, ne pa cele mesece pozneje, kakor se je to zgodilo že ponovno in so med tem cene potrebščinam poskočile za 100 ali več %. S tem smo občutno oškodovani. Naj se tudi opusti že uvedena razdva, da se plačilne pole pošiljajo še nekam redno, a na denar je treba čakati po več tednov.

4. konstatira, da se skuša zanesti v naše stanovsko glasilo zopet strankarstvo in osebnosti, kakor kažejo zadnje številke, zlasti opombe uredništva, ter poziva vse učiteljsko, naj nastopa solidarno, dokler nam ni zagotovljen dostojen obstoj.

Sklene se med drugim vpslati višjemu šolskemu svetu prošnja, da naj se vsa provizično zasedena mesta v Mariboru in okolici stalno namestijo.

Društvo šteje sedaj že 103 člane ter je na najboljši poti, da bode imelo važno nalogo v naši glavni postojanki na severni meji, ako se bodo zavedali vsi člani in članice svojih nalog v šoli in zunaj nje.

+ Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 14. 12. 1919 v Kropi pri Gornjem gradu. Predseduje tovariš Jos. Terčak, ki pozdravi navzoče, ter jim sporoči, da je opravilo svojo odnositeljstvo moziško, tov. Ivana Černe z Gorice in tov. Ivana Klemenčič iz Rečice.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Dola sta dva dopisa: 1. Katere knjige se naj naroče za šolsko rabo? Dogovorilo se je, da se vsled nestanovitnih sedanjih razmer odloži to na poznejši čas, oziroma na prvo okrajno učit. konferenco. 2. »Zveza narodnih društev« vabi naše društvo k pristopu. Se soglasno sprejme.

Temu sledi poročilo delegatije tov. Ivane Černe o zborovanju »Zaveze« v Ljubljani. Skrbno sestavljene podatke je prečitala tov. Marija Rojnik, ker je bila poročevalka opravičeno odsotna. Za trud in vestnost izrazi zbor delegatiji zahvalo.

Tov. V. Pulko je podal primerjajoč pregled o »Načrtu zakona o narodnih šolah za kraljevstvo SHS« (izdelan od »Prosvetnega odbora« v Beogradu) in o »Načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje«, ki je sestavil osek »Zaveze«. Konečno je prečital »Izpremišemb, ki bi se naj upraveljevali pri sestavi doktrine šolskega zakona. Te razprave so se navzoči (poslušali) tovariši Kocbek, Kelc in Korban) živahno udeleževali in stavili še nekaj izpremišemb, ki so bile sprejete in potem odposlane na svoj naslov. Tovariš Kocbek je izrazil željo, naj bi Deželna vlada, oziroma Višji šolski svet izdal po potrebi »Šolski uradni list«.

Volitev novega odbora se je izvršila, sledeče: predsednik V. Pulko, podpredsednik Jos. Terčak, tajnica Marija Rojnik, blaginjski Martin Sotlar, odbornika pa Jos. Korban in gospa Sotlarjeva.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo zboruje v četrtak, dne 12. febr. t. l. na l. m. d. l. s. (Ledina). Zacetek ob 12. uri dopoldne in ob 2. uri popoldne. Dnevni red: 1. Zakon o narodnih šolah kraljevstva SHS (nadaljevanje), 2. slučajnosti. Tovariši in tovarišice, ki se udeležijo zborovanja, so vsled znanega odloka šolskih oblastev ta dan pouka prosti. Nameravajo odsotnost za ta dan naj pravočasno javijo šolskemu vodstvu, oziroma ravnateljstvu. Oni, ki se ne udeležijo zborovanja, imajo reden pouk. — Odbor.

+ Tržaško okrožje »Pedagoškega društva v Krškem« je zborovalo dne 22. I. 1920 ob pol 10. v Mokronogu. Na dnevnem redu so bili nekateri dopisi glavnega odbora ter referat tovariša Mih. Grčarja: »Učitelj, šola, dom.« Sprejetih je bilo tudi več resolucij, ki so se odposlale na pristojna mesta. Omenili pa moramo resolucijo, katero naj sprejmejo tudi druga okr. društva: Večina krajnih šolskih svetov je nedelavna, oziroma nasprotuje razvoju in napredku šolstva. Dokler se jih ne odpravi, jih mora višja oblast prisiliti k delavnosti. Sicer pa naj se šolstvo čimprej podprži.

Kronika.

= Narodna banka SHS. Dne 26. januarja je bil podpisan dogovor med vlado kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in Privilegirano Narodno banko kraljevine Srbije, s katerim se ta banka pretvarja v Narodno banko kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev počenši od 1. februarja t. l.

= Učitelji štrajkajo v avstrijskem delu Koroške, ker imajo tako slabo plačo, da pri tamošnji draginji ne morejo shajati. Draginskih doklad še niso dobili izplačanih. Z obupom in žalostjo gledajo čez našo mejo, kjer je položaj njihovih sovrstnikov vsaj tak, da zamorejo stanu primerne živeti. Jugoslavija zna ceniti stebre svoje države, onkraj meje je pa vzrok obupnemu položaju notranja državna zmeda.

= Plače in plače. »Narodni Listy« priobčujajo plače nekaterih najvišjih in najnižjih uslužbencev v Berlinu. Tako ima n. pr. ravnatelj berlinskega zavoda za čiščenje ulic po 21 letih službe 8760 mark, njegov sofer pa 9127 mark letno. Član mestnega sveta ima 10.000 mark letno, pomožni delavec v centrali za izdelke iz masti pa 18.000 mark. Oskrbnik zavoda za slepce dobiva po 32-letni službi 6650 mark letno in njegov sluga tudi toliko. Predstojnik v centrali za izdelke iz masti ima 5500 mark letno, njegov računovodja 8700 mark. Nadzornik javnih nasadov »vleče« 6570 mark, njegovi vrtnarji 7070 mark letno. Dipl. inženjer ima 6000 mark letne plače, njegov sluga 8000 mark. Mestni stavbni sekretar ima letnih 5756 mark (po 19 letih službe), njegov neizučeni delavec (mestni stražar) pa 7200 mark. — Komentarija ni treba, ker to velja tudi za naše kraje.

* Slučaji, na katere se nanaša ta ošteek, nam niso bili javljeni, zato se tudi ne moremo zagovarjati. Kadar nam jih izročijo društvo, podamo tudi svoj zagovor. Že danes pa konstatiramo, da nam je bil smoter ravno nasproten. — Op. uredn.

— **Proslava sarajevskih atentatorjev.** Včeraj je preteklo pet let, odkar so bili obešeni sarajevski atentatorji Miško Jovanović, Danilo Ilić in Veljko Čubrilović. Vse nacionalistične skupine zagrebške akademične omladine so sklenile, da ta dan svečano proslave. Dop. se je vršila spominska služba božja v cerkvi, nakar je imel atentator Vaso Čubrilović predavanje o smislu sarajevske akcije. Zvečer se je vršila slovesna akademija, pri kateri so sodelovala akademska pevstva društva in katere se je udeležil narodni glaslar Petar Perumović. Čitala so se pisma in spisi atentatorjev, ki so osvetljevala njih življenje in delovanje. Proslavi so prisostvovali zastopniki civilnih in vojaških oblasti in kulturnih ustanov.

Iz Jugoslavije.

— **Klub hrvatskih književnikov v Osijeku in jubilej »Učit. Tovarisa«.** Klub hrvatskih književnikov je poslal uredništvu »Učit. Tovarisa« sledeči dopis: Vrlji gospodine! Ponajprije srdačno i toplo čestitam 60. god. »Učit. Tovarisa«. Razgledao sam jubilarni broj od 7. I. 1920., pa Vam mogu iskreno čestitati. Braća Slovenci mogu biti ponosni na ovakov prekrasno redigovani tjeđnik, a i sâm se veselim, što pripadam po zanimanju istom staležu. Uz srdačni pozdrav za: Klub hrvatskih književnika u Osijeku. Rudolfo Franjin Magjer.

— **»Narodna Prosveta« — »Učit. Tovarisa«.** Jubilejni številki »Učit. Tovarisa« je posvetila »Narodna Prosveta« teje besede: »Primili smo jubilejni broj »Učit. Tovarisa«, glasilo jugoslovenskog učiteljstva v Ljubljani, kojim proslavlja šestdeset godišnjicu svoga izlaženja. Broj je bogate sadržine i divne tehničke izrade na 22 strane. Na uvodnom mestu je članak E. Gangla: Uvod v novo poglavje. Čestitam slovenačkom učiteljstvu ovaj redak jubilej i želimo drugovima oko »Učit. Tovarisa« da istraju i uspešno produže uređivanje »ovog« nazastarijeg glasila jugoslovenskog učiteljstva«.

— **Še enkrat odkritosrčna beseda in Bridka Resnica.** Članek z gornjim naslovom je, kakor razvidno iz »Odmegov« nani, vzbudil precej razburjenja med tovarišicami. Meni se zdi, da brez potrebe, ker članek ne pobija načela »enako delo, enako plačilo«, dasi to ni načelo socijalne pravičnosti, kakor trdi tovarišica M. L., ampak načelo kapitalizma. Socijalna pravičnost je vse kaj drugega. Ta se ozira tudi na potrebo. In tu trdim tudi jaz, da ima oženjen učitelj ali omožena učiteljica z otroci mnogo več potreb kot samski učitelj ali samska učiteljica. Živ zgled sem jaz sam. Imam štiri otroke, od katerih so trije v mestu v šoli. Kljub največji varčnosti večkrat nimam, da bi si kupil obleke, perila in tobaka, pa si nisem kupil vsaj vojnega ne enega kosa. Moji koleginji, ki je res tudi prav dobra gospodinja, pa ostane vsak mesec skoro polovico plače, pa ne strada in je tudi vedno dostojno in dosti okusno oblečena. Čeravno ima učitelj, tudi samec, več izdatkov kot učiteljica, namreč gotove družabne dolžnosti, potrebuje kot mož krepkejšo hrano, vendar sem tudi jaz mnenja, naj obvelja princip »enako delo, enako plačilo«, samo v res socijalnem smislu. Tega socijalnega načela se drži tudi vlada, ki je določila visokost draginskih doklade po številu družinskih članov. Želimo in bomo zahtevali, naj se to ohrani tudi pozneje. Vsak učitelj in vsaka učiteljica naj ima temeljno plačo, ki naj bo po službenih letih vsem enaka. Oženjeni in omožene z otroci pa naj dobivajo stalne doklade. To je socijalna pravičnost, ki se bo morala uvesti povsod, ne samo pri učiteljstvu. Učitelj — oče ne izpolnjuje samo svoje stanovske dolžnosti, ampak tudi prevažno državljansko dolžnost, da izredi in vzgoji svoje otroke. Zato nikakor ne moremo pristati na to, da bi potem, ko bodo zopet redne razmere, bile odpravljene doklade za družinske očete in bi imel učitelj — samec ali učiteljica — samica ravno toliko dohodkov kot učitelj z desetimi otroci. To bi ne bila socijalna pravičnost, če bi si eden lahko privoščil luksusa, a drugi stradal. Naivno vprašanje oziroma očitanje četrtega »odmeva« čemu so se pa ženili?« pa menim, da ni vredno odgovora. — Ist.

— **Iz krogov učiteljskih vpokoencev.** Kolega z dežele mi piše in sicer brez kakga uvoda: Aktivno učiteljstvo je že prejelo nakazane mu predujme na zvišano plačo, zato gre sedaj med vpokoenci glas od ust do ust, zakaj da so vpokoenci prežrti! Tudi vpokoenci ne moremo od samega zraka živeti, vsaj smo istotako potrebni, ako ne bolj kot oni. Ni prav, da imajo 20 let služeči aktivni učitelji, da celo mlade učiteljice, ki par mesecev učijo, večjo plačo nego mi, ki smo

poučevali nepretrgoma nad 40 let. Mnogi izmed nas imajo družino in še otroka, ki ga je treba šolati v tej silni draginji. Kako torej shajati? K tovariševim besedam pristavljam: Zakaj se za nas ne uveljavi takoj zakon z dne 23. julija 1919., po katerim bi nam bile plače nekoliko zboljšane in zakaj se nam neopravičljivo zadržuje to zboljšanje? Ali smo res zato ustvarjeni, da moramo vedno beračiti? Že v aktivnem službovanju smo se morali boriti pri vseh slabih razmerah z raznimi težavami, dasi ni bilo naše delo nič manj vredno, nego je delo sedanjega aktivnega učiteljstva. Vprašamo dalje, je-li to kaka primera v plači, da bo imel aktivni učitelj, ki prestopi sedaj v pokoj 12—15 stotakov mesečno, sedanjí vpokoence pa 6—8 sto? Takšna diferenca pri plači kaže vendar prevelik skok. Kdo nam bo to oporekal? Ako bi bili mi v svoji mladosti naprej vedeli, da se nas bo tako plačevalo, ni dvoma, da bi si bili izvolili drug poklic! — Omeniti je tudi to, da stavi sedaj obstoječi zakon vpokoence preveč v eno vrsto. Vsaj poznamo izrek: Za večje delo večje plačilo! Kot bivši šolski voditelj je imel vpokoencev obilo dela z uradnimi spisi in dopisi, z vodstvom konferenc na tri- in večrazrednicah in z vodstvom vobče. Moral je biti odgovoren za celo šolo in ob počitnicah ni smel nikdar dolgo zapustiti šole. Tega je bil učitelj nevedno vedno prost. Zato opravilo urdim, da bi morali biti taki nekdanji voditelji malo bolje plačani od drugih. — Ali ne vidijo tega naši postavodajci v Ljubljani in Beogradu? Mi vpokoenci privoščimo vsakemu, da se ga pošteno plača, a sami sebe tudi ne maramo zapustiti. Semtertja se predbaciva, da imajo stari učitelji premoženje. No, to so le bele vrane. Kdor je res tako srečen, da kaj ima, ni prišel do tega svojega imetja z učiteljsko plačo; preveč se je skrbelo za to, da so nas slabo plačevali in nas v revščini pustili životriti. Drugi zopet pravijo, da ni denarja. Torej za šolo, pouk in vzgojo, ni denarja, medtem ko dobro vemo, da se je celo za luksuz izdajal denar na gotovih krajih! Tudi pravijo: star učitelj — vdovec, morda celo brez otrok, ne potrebuje toliko. To ne drži! Učitelj — v mestu kakor na deželi — mora biti vedno stanu primerno oblečen, da si obdrži ugled. Pride pogosto bolezen in treba je kupiti dragih lekov, ki mu jih zapiše oddaljen zdravnik. Za donajanje potrebnih živil v hišo morebiti iz daljnjega mesta ter za boljšo postrežbo vobče si mora vzdrževati drago služkinjo ozir. postrežnico. Ni mi potreba še nadalje naštevati naših dobrot; želim le, da čita te vrstice višji šolski svet, poverjenišstvo za uk in bogočastje, ministrstvo prosvete v Beogradu in brez dvoma se nam bode priznala ne le resničnost tega spisa, nego tudi pravica do izboljšanja našega gmotnega stanja! S. P., vpokojenec.

— **Zavoljo učiteljskih plač.** Pod tem naslovom poroča »Slovenec« z dne 29. januarja t. l. doslovno tako: Iz Beograda nam pišejo: »Poslanci V. L. S. so interverirali te dni zaradi zavlčevanja učiteljskih plač. Elaborat se je moral vrniti v Ljubljano, ker niso bili podani vsi potrebni podatki. Ko se ti podatki vrnejo, bo ministrstvo prosvete brzo rešilo zadevo ter akte izročilo finančnemu ministrstvu. V prošlem tednu v Ljubljani razglašena vladna razjasnjavanja torej ne odgovarjajo resnici.« — Zdelo se nam je takoj, da stoji »Slovenčeva« informacija »iz Beograda« na slabih nogah, zato smo povprašali na merodaj. mestu, kako je s to zadevo, in smo zvedeli, da ne odgovarja resnici, kar trdi »Slovenec« izvestilec, ampak je položaj sedaj tak: »Glasom ukaza ministrstva prosvete se prevod na nove učiteljske plače ne sme izvršiti, preden ni sestavljena natančena seznama vseh učiteljev, učiteljic in zabavil, predložen ministrstvu v dveh primerkih ter od ministra samega odobren in podpisan.« — Seznama sta se predložila ministrstvu dne 23. januarja 1920 z obširnimi poročili in z nujno prošnjo, naj dovolí potrebne kredite ne samo za nove plače, temveč tudi za kritje primanjkljaja, ki se izkaže pridržani postavki. — Sestava seznamov je bilo veliko, naporno delo, in učitelji, ki so bili s tem delom zaposleni, so delali neumorno in v največji naglici, večkrat tudi pozno v noč. S strojem si ni bilo mogoče pomagati, zato se je moralo pisati vse samo z roko. — Poverjenišstvo za uk in bogočastje izza odloka, naj se predložijo sezname po doposlanem obrazcu, ni prejelo nikakih navodil ali izvršilnih naredb, le kratko predodpšiljavilo seznamov je ministrstvo brzojavno pospešilo, naj se jih takoj predložijo. — Nipa res, da bi bilo ministrstvo vrnilo elaborat, češ, da

bi bil pomanjkljiv. — Višji šolski svet je tudi brez vsakega pooblastila od ministrstva prosvete, torej popolnoma na svojo roko, pač pa z vednostjo predsednika deželne vlade ter ljubljanskega delegata ministrstva financ nakazal in izplačal predujme po 1000 kron vsem učiteljem, učiteljicam in zabavilam. — Čemu »Slovenec« o naših zadevah javnost popolnoma napačno informuje, nam ni jasno. Hoče li na ta način pomirjujoče vplivati na razburjene duhove? Ali pa bi morda »Slovenec« rad videl, da bi bilo tako, kakor mu pišejo iz Beograda! —

— **Slomškarija zmrzuje.** Pod tem naslovom prinaša »Domovina« od 28. januarja sledeče: Klerikalna učiteljska organizacija »Slomškova zveza«, ustanovljena v ta namen, da napravi iz slovenskega učitelja farovškega hlapca, je začela v Jugoslaviji naglo propadati. Kakor se čuje, ima sedaj »Slomškova zveza« 2 vsemi nunami vred le še 100 članov. Tudi »Slovenski učitelj«, glasilo klerikalnega učiteljstva, izgublja od dne do dne naročnike, tako, da se za malo število bralcev že več ne izplača tiskati priloge »Slovenskega učitelja«. Ako bi šlo propadanje klerikalne učiteljske organizacije — ki že danes nima nobenega pomena več — tako naglo naprej, bo Slomškarija še to zimo zmrznila. —

— **Manifestacijsko zborovanje.** Dne 26. januarja t. l. se je vršilo v veliki dvorani hotela »Union« krasno uspešno manifestacijsko zborovanje, ki ga je sklicalo Udruženje jugoslovenskih akademkarjev-beguncev. Dolga vrsta govornikov je v ostrih besedah ožigosala postopanje pariških imperijalistov, ki hočejo najzavednejši del našega naroda na jugozapadu vreči v nenasično laško žrelo. Srečeta je bila med viharim odobravanjem daljša resolucija, v kateri zborovalci med drugim izjavljajo, da ne bo naš narod nikdar klonil pred krivico, ki bi mu jo prizadere države, katere so proglasile, da se bore za pravice malih narodov, in da bo storil vse, da se stre italijanski imperijalizem, ravnotako, kakor je bil stit v svetovni vojni germanski in avstro-madžarski imperijalizem. Mnogobrojno obiskanemu zborovanju je predsedoval narodni poslanec dr. Dinko Puc.

— **Prosvetni praznik.** V torek, dne 27. januarja je slavil srbski del našega naroda svoj največji praznik, posvečen spominu velikega narodnega prosvetitelja sv. Save. S srbskimi brati je praznovalo tudi slovensko pleme ta dan z željo, da bi blagovest, ki jo je oznanjal sv. Sava, postala čimprej skupna last vsega naroda in da bi se vsa tri jugoslovanska plemena čim najprej zlila v eno kulturno celoto, kakor so se že združila v eno skupno državo. — Na beograjski univerzi se je vršila na dan sv. Save velika proslava ujedinjenja, katere so se udeležile vse tri jugoslovanske univerze. Zagrebško vseučilišče je zastopal rektor dr. Polić, ljubljansko pa prorektor dr. Zupančič.

— **Naša Zaveza** je pred par dnevi prejela sledeči protest: Podpisani krožek naprednega učiteljstva v Ribnici, spoznavajoč ogromni pomen svobode morja za našo mlado domovino, kliče: Niti koraka nazaj pred nesramnim italijanskim imperijalizmom! Primorje je in mora biti naše na veke! Samoodločba narodov ni za nas cunja, ampak resnica, katere naj se teptani rod ob Adriji posluži in tako združi z nami! Italijanom pa kličemo: Roke proč od naše zemlje, katero ste zasedli še-le po razpadu stare tiranke Avstrije, sicer na svidenje na junaškem mejdanu s svetlim mečem v doglednem času! Anton Mervič, l. r. Sledi še 9 podpisov. — Gorenjemu protestu se v imenu ostalih članov pridružuje s polnim prepričanjem predsedništvo slovenskega učiteljskega društva za Kočevski kraj, Fr. Stefančič, t. č. predsednik.

— **Lep dokaz narodne zavednosti.** Pisarna za zasedeno ozemlje v Ljubljani je prejela sledeči dopis: Učenci in učenke meščanske šole v Ribnici se pridružujejo tistim, kateri nočejo priznati londonske pogodbe. Nočemo več priznati težkega jarma, katerega smo nosili dosti dolgo. Mi hočemo biti svobodni Jugoslavi. Italijan naj ne gospodari po slovenskih pokrajinah. Niti ena naša vas ne sme biti last Italijana. V znak našega ogorčenja v težki uri poklanjamo dijaštvu zasedenega ozemlja šestdeset kron kot skromno zbirko med seboj. V Ribnici, dne 26. jan. 1920. Sledi 52 podpisov učencev. — Dijaštvo iz zasedenega ozemlja, katero se je moralo zateči v svobodni del Slovenije, da za more tu nadaljevati svoje študije, ker so mu Italijani doma zaprli šole, bode gotovo najprijetneje vzradoščeno, ko bode izvedelo za ta nad vse hvalevredni čin zavednih učencev in učenk meščanske šole

v Ribnici. Naj ta vzgled služi v bodrilo vsemu našemu slobodnemu narodu v teh usodepolnih dneh, ko se odločuje bodočnost naših bratov v zasedenem ozemlju!

— **Eno leto »Mlade Jugoslavije«.** Prvi slovenski šolski list gornjega naslova je obhajal te dni prvo obletnico svojega obstanka. Po razsulu stare monarhiije je prinesla osvobodena domovina tužnemu Korotanu celo vrsto slovenskih učilnic, manjkale so pa tem učilnicam prepotrebne slovenske šolske knjige, ki jih ni bilo nikjer dobiti. Bilo je tedaj zelo umestno, da se je začelo misliti na izdajanje šol. lista, ki naj bi v prvi sili nadomeščal šol. knjige po koroških učilnicah. Okrajni šolski nadzornik Pavel Koschier v Velikovcu se je lotil prav hvaležne naloge ter začel izdajati tak-le list, katerega 1. številka se je tiskala v 800 izvodih, medtem ko se je povzdignilo danes to število že na 4000, kar pač neizpodbitno priča o potrebi in koristi lista za koroškim delu naše domovine. Pot, ki jo je ubral list v novem letu — pravi listov urednik — bo hodil tudi v drugem letu, ker je prepričan, da je prava. Vsi, ki so ga spremljali na tej poti v prvem letu, so povabljeni, da ga spremljajo tudi v drugem! — »Mladi Jugoslaviji« želimo! mi od svoje strani najlepšega uspeha na nadaljnjem njenem potu v blagor koroške šolske mladine!

— **Belokranjski birokratizem.** Birokratizem belokranjskega okr. šol. sveta je neverjeten in postaja trdovraten in trdoživ, kakor avstrijski parasiti, ki so se vsesali v naše narodno telo in se jih nikakor ne moremo otresti. Do danes se razmere niso uredile in »pasivna rezistenca« gospoda glavarja Sime traja dalje. Treba bo res železne roke, da bo potresla gluha ušesa. To vest beležimo kot kronisti, da bode vedlo naše tovarštvo, kako je treba biti dosleden in siten, da kaj doseže pri »premaianih« karnijolcih, za koje ima naša vlada še vedno dovolí mehkih sedežev.

— **Imenovanje novih profesorjev na ljubljanskem vseučilišču.** Na 27. januarja t. l. na dan sv. Save je izšla regentova naredba, s katero se imenujejo novi profesorji za ljubljansko univerzo. Imenovanje se je zavleklo največ po krivdi bivšega poverjenika za šolstvo dr. Verstovška, ker je postavil v proračun premalo svoto. Izposloval je namreč samo 1 in pol milijona kron, ki pa so seveda že davno izčrpane; zato je naletelo nadaljnje imenovanje na velike finančne težkoče. Proforski zbor se tudi sedaj ni poštoštevilen, zato bodo sledila v kratkem nadaljna imenovanja. Imenovani so bili na juridični fakulteti: višji sodni svetnik dr. Gojmir Krek za rednega profesorja državlanskega in rimskega prava, dr. Anton Skumovič za rednega profesorja civilnopravnega reda, dež. sodni svetnik dr. Rudolf Kušelj za izrednega profesorja cerkvenega prava. Na filozofski fakulteti: priv. docent dr. Fran Jesenko za rednega profesorja botanike, priv. docent dr. Hadži za izrednega profesorja geologije, realni profesor dr. Ljudmil Hauptmann za izrednega profesorja stare zgodovine, poseben srednjega veka, priv. docent dr. Karel Ozvald za izrednega profesorja pedagogike, gimnazijski profesor dr. Jakob Kelemina za privatnega docenta germanistike in dr. Izidor Cankar za priv. docenta zgodovine umetnosti. Na medicinski fakulteti: dr. Ivan Plečnik za rednega profesorja patološke anatomije. Na tehniški fakulteti: dr. ing. Alojzij Kralj za izrednega profesorja tehniške mehanike, ing. Ivan Vurnik za priv. docenta arhitekture. Na teološki fakulteti: dr. Josip Srebrnič za rednega profesorja starokrščanskega slovstva in zgodovine vzhodnih cerkva, dr. Franc Lukman za izrednega profesorja historične dogmatike, dr. Matija Slavič za izrednega profesorja biblične vede stare zaveze, za docenta pa profesor veronauka Snoj.

— **Šolske vesti s Koroške.** 1. Na državni gimnaziji v Velikovcu sta se otvorila prvi in drugi razred. V prvem razredu je 34 dijakov in 1 dijakinja, v drugem razredu je 12 dijakov, skupaj 47 dijakov. 2. Državno učiteljsišče, na katerem se je otvoril letos samski prvi letnik, obiskuje 13 učiteljskihnikov in 9 učiteljskihnic, skupaj 22. 3. Meščanska šola je trirazredna in mešana. V prvem razredu je 17 učenecv in 26 učenk, v drugem razredu 20 učenecv in 20 učenk, v tretjem razredu 13 učenecv in 15 učenk, skupaj 50 učenecv in 61 učenk. 4. Deška ljudska šola ima 223 učenecv. 5. Dekliška ljudska šola, nastanjenav »Narodni šoli« v Št. Rupertu, šteje 209 učenk. 6. Kmetijsko šolo pri Hoprijanu obiskuje 13 učenecv. 7. Gospodinjina šola v »Narodni šoli« v Št. Rupertu ima 15 učenk. — Dijaški dom v Velikovcu je nastanjen v dr. Hudelistovi hiši tik mestne župnijske cer-

kve. V njem se nahaja 46 dijakov, ki imajo tam stanovanje in hrano. — **Internat šolskih sester v »Narodni šoli«** je dosegel letos višek obiska, namreč 43 gojenec in gojencev. —

— **Koroška šolska mladina** se kal pridno giblje s svojim učitelstvom na izvenšolskem prosvetnem polju. Ni tedna, da bi ne čitali v listih, ki nam prihajajo iz Koroške, o lepih prireditvah, ki jih prireja mladina po vsem slovenskem delu Koroške pod vodstvom svojega učitelstva. Tako čitamo v zadnjih listih: Šolarij v Žvabeku so priredili pod požrtvovalnim vodstvom svoje učiteljice »Snežulčice«, ki je naravnost očarala vse gledalce. — Lepo igro s petjem in deklaracijami so priredili šolski otroci v Št. Lipšu pod vodstvom tov. gđc. Vrečkove. — Mnogo zanimanja je vzbudila šolska veselica v Grebinju, kjer so po končanem sporedu obdarili šol. mladino s pecivom, sadjem in šolskimi potrebščinami. — Tudi v Železnici so mladi svet pridno giblje in noče zaostati v prosvetnem oziru za drugimi. — Na željo okrajnega šolskega sveta se je priredila božična šol. slavnost v prostorih »Narodne šole« v Št. Rupertu pri Velikovem. Poleg mnogobrojnega občinstva se je udeležil te prireditve tudi general Maister. — Lepo so uspeli šolske slavnosti v Črnečah, v Šmarjeti, v Rožu, v Dobrlavasi, v Kotmaravasi itd. Veseli nas zelo to lepo gibanje, ki so ga vzbudili naši delavni tovariši in tovarišice med našim narodom na Koroškem. Le tako naprej po jasno začrtani poti!

— **Oddaja učiteljskih služb.** Višji šolski svet je na svoji seji dne 22. jan. t. l. sklenil, da se ukine s podeljevanjem učiteljskih služb kratkim potom, ker se je pričelo z uradnimi razpisi služb. Izvedejo se le še one premestitve, ki so v teku. Le v najnujnejših slučajih, ako ni kje učne osebe, ali ako šola, oziroma vzgoja trpi, se sme učna oseba premestiti kratkim potom.

— **Izpremembe v šol. osebiu.** Prideljeni so: Josip Žagar v službovanje na II. dekliški meščanski šoli v Mariboru; stalni učitelj Martin Vrečko v Pamečah v službovanje na šestrazrednici v Sostanju; začasni uč. Viktor Bregant v Prevaljah v službovanje na enorazrednici v Pamečah; Iva Jager, učiteljica v Zagorju v službovanje na I. dekliško meščansko šolo v Ljubljani in stalna učiteljica Antonija Vaupot pri sv. Florijanu v Doliču v službovanje na petrazrednico v Slovenem gradu. — Albin Rozman, učiteljica na II. meščanski dekliški šoli v Mariboru je izstopila iz šolske službe.

— **Nov okrajni šolski nadzornik.** Poverjenstvo za uk in bogočastje je imenovalo za prehodno dobo tov. Mihaela Kabaja, nadučitelja v Begunjah nad Cerknico, začasnega šolskega nadzornika za cerkniški sodni okraj.

— **Imenovanja.** Začasno so prideleni: Josip Valenčič, stalni učitelj na Zidanem mostu, sedaj začasni voditelj na Blanci, v službovanje na mestni šestrazrednici v Celju; odslovljena stalna učiteljica na Kapli Marija Papst-Majcen, ki je bila zopet sprejeta v službo v Sloveniji, v službovanje na dvorazrednici v Št. Ožbaltu ob Dravi; Mijo Žagar, nadučitelj v Klancu v Istri, v službovanje na trirazrednici v Zdolah in poverjen z začasnim vodstvom te šole.

— **Mladika v Ptuiu** sprejme dve gospodični za nadzorovanje gojenk pri učenju in v prostem času. Prednost imajo muzikalne dame, ki bi lahko poučevale glasovir in takšne, ki so po svojih študijah zmogljive, da pregledujejo naloge učencem meščanske šole ali nižje gimnazije. Plača po dogovoru, poleg oskrbe (hrane, stanovanja, kurjave in svečave) v zavodu. Nastop takoj. Išče se tudi oskrbnica za Mladiko v Ptuiu. Nastop 15. III. t. l. Mestni magistrat Ptui, dne 31. I. 1920.

— **Razpis.** Razpisujeta se: 1. na I. dekliški meščanski šoli v Ljubljani stalna služba strokovnega učitelja za 3. skupino; 2. na dekliški meščanski šoli v Celju stalna služba strokovnega učitelja za 1. skupino. Prošnje je vlagati predpisanim potom na višji šolski svet v Ljubljani do 20. februarja 1920.

— **Kaj je s črnolom?** V ljubljanskih šolah manjka posebno črnila. Štupe, iz katere se pa zahteva že 20 K za liter. Ali je to mogoče? Menda se vendar štupa (prašek) ni v trgovinah skrila in se sedaj tam črnilo fabricira za tako ceno?

— **Šolske igre na prostem.** Bliža se spomlad in pričele se bodo zopet otroške igre na prostem, ki zdravijo mladino veliko bolj utruje kakor pa vaje v zaduhlih telovadnicah. Vendar se nam sedanja nogometna igra z žogo prav ne dopade. Igra je preveč enostranska in postane tudi več-

krat naravnost divja. V prejšnjih časih so bile igre z žogo veliko bolj zanimive n. pr. takozvani »parim«, ki je bil sestavljen iz dveh strank, od teh je ena žogo bila z loparjem, druga pa lovila, zraven pa je bila tekma k cilju in nazaj. Ko je druga stranka žogo vlovila oziroma ž njo nasprotnika zadela, menjala je vlogo s prvo. Bilo je mnogo zabave, teka in smeja. Ko bi se sedanjí mladini to pokazalo, gotovo bi se ji igra dopadla in zopet udomačila.

— **Telovadba po sokolskem sistemu.** Minister prosvete je odredil, da se »četništvo« (skavti spoji s Sokolstvom. Zato se ne morejo osnovati zasebni oddelki četništva ne v šoli ne med prebivalstvom. Pouk telovadbe se bo v vseh šolah po sokolskem sistemu, metodi, estetiki, disciplini in redu. Estetika se bo negovala v nižjih razredih. Učitelji telovadbe imajo dolžnost, da podpirajo delo v sokolskem duhu in morajo imeti strokovno izobrazbo za sokolski pravce dela. — Z zadoščanjem in veliko radostjo pozdravlja slovensko učitelstvo to novo naredbo!

— **Razstava v Ljubljani.** Zavod za pospeševanje obrti v Ljubljani je razstavil v sporazumu z nadzornikom Vogelnikom v svoji izložbi idrijske čipke. Razstavljeno blago je delo učenk čipkarskih šol v Žireh, Železnikih in Horjulu. Delo je krasno. Ljubljansko občinstvo, ki se z zanimanjem ustavlja pred izložbo, se pohvalno izraža o delu. Cene čipkam so napram draginji drugih predmetov jako nizke. Ta razstava pa ne vsebuje veliko del čipkaric. Dobro bi bilo, da priredi obrtno-pospeševalni zavod v Ljubljani kasnejši čas, ko bo stanovanjska kriza vsaj nekoliko milejša, stalno razstavo vseh domačih obrti, med katerimi naj zavzemajo tudi čipke svoje častno mesto. Izdelki čipkaric so v velikih primerih naravnost občudovanja vredni. Ako se odpre ljubljanskemu občinstvu vpogled na našo ročno umetnost, s tem stori obrtno-pospeševalni urad velik korak k nadaljnjemu napredku domače obrti.

— **Imenovanje.** Za časnega okrajnega šolskega nadzornika v šolskem odboru v Cerknici (logaški okraj) je imenovan tovariš Miha Kabaj, nadučitelj v Begunjah nad Cerknico. — To imenovanje naj služi izvrstnemu šolniku in značajnemu tovarišu Kabaju v zadoščanje za vse krivice in preganjanja, ki jih je moral pretrpeti med vojno zaradi gnusnih denunciacij.

— **Urad oblasne zaščite dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani** se je preselil iz svojih dosedanjih prostorov v deželni dvorcu v poslopje deželne vlade na Bleiweisovi cesti št. 10, II. nadstropje, sobi št. 18 in 19.

— **Povzemanje draginskih doklad.** Predvideno je, da se razen aktivnim uradnikom in ostalim nameščencem povišajo draginske doklade tudi upokojemcem.

Neodrešena domovina.

— **Plače učiteljstva v zasedenem ozemlju.** Ker se v zadnjem času toliko piše o Bereninijevem načrtu, po katerem je italijanska vlada določila, da izenači plače vsemu učiteljstvu, objavljamo naslednjo razpredelnico:

Službena leta	Občine do 5.000 preb.	5.000 do 10.000	10.000 do 20.000	20.000 do 30.000	30.000 do 50.000	50.000 do 100.000	100.000 do 200.000	Nad 200.000
Od 1. leta	3100	3300	3400	3500	3700	3900	4100	4300
" 4. "	3600	3800	3900	4000	4200	4400	4600	4800
" 8. "	3800	4000	4100	4200	4400	4600	4800	5000
" 12. "	4000	4200	4300	4400	4700	4800	5000	5200
" 16. "	4300	4500	4600	4700	5000	5100	5300	5500
" 20. "	4600	4800	4900	5000	5200	5400	5600	5800
" 24. "	4900	5100	5200	5300	5500	5700	5900	6100
" 28. "	5100	5300	5400	5500	5700	5900	6100	6300

Milanski »Corriere delle maestres« z dne 10. oktobra 1919., ki objavlja gorenjo razpredelnico, dostavlja, da se mora k tem prejemkom prišteti sedanja draginska odnosno vojna doklada. Vodstvene doklade seveda niso vštete v gorenjih zneskih. Razume se, da so zneski mišljeni v lirah.

— **Nevolie učitelja u Istri.** Tovariši iz Istre nam piše: Dvadeset i pet učitelja kotara pazinskog nisu dobili do danas (15. januara) plače. Neki nanovo namešteni, neki »moderni« premešteni službuju od 1. oktobra 1919, ali plače nisu videli. Pomislite si čovjeka, koji nema četiri meseca plače, a živet mora, u više slučajeva ne sam, već sa obitelji, pak stvoriti si sud, kako im mora biti život u sadašnjim prilikama. I to su Bereninijeve tabelle! Da je Dante živ, morao bi stvoriti posebni pakao za prokletu birokraciju. Razglasile su oblasti po novinama, da je učiteljima uređena plača već od 1. maja 1919. Nema dekreta, a bogme niti plača nije uređena. Kažu, da so nove vine veoma strpljive, da se koješta pisati dače; ali laž, dok bude ljudi, ne će biti nikad istina, pak makar je i učeni čovjek napisao. Javili su u novinama, da daju učiteljima antipacijaciju 100 L na mesec od maja 1919. Istina je, da su se dobili od septembra. To je na račun Be-

reninijevega zakona, koji će valida nekad i doći. Boljševizam ozgo i ozdo. Ne znaš, tko je kriv, a svaki je činovnik oblast!

— **Konec učiteljskega štrajka v Istri.** Sporazum dosežen. Stavka končana. Vsled brzojavnega obvestila centralnega odbora ter sklepa odborove seje »Slov. učiteljskega društva za Istro« od 11. januarja se pozivlja vse slovensko učiteljstvo v Istri, da nastopi takoj svojo službo. Predsednik: Fr. Venturini. — Sličan poziv je razposlal na hrvatsko učiteljstvo Istre »Odbor za promicanje učiteljskih interesa za Istru u Pazinu«.

— **Idrijske čipke v Rimu.** Italijanska vlada je naročila že meseca avgusta čipkarskemu tečaju v Idriji, naj dela različne vzorce, ker namerava vlada prirediti v Rimu razstavo idrijskih čipk.

— **Organizacija duhovnikov v zasedenem ozemlju.** Društvo »Zbor svečnikov sv. Pavla«, ki je edina organizacija duhovnikov za vse zasedeno ozemlje, je imelo 8. prosinca v Sežani občni zbor.

— **Javna študijska knjižnica** se ustanovi v Mariboru v prostorih deškega zavetišča. Občina je kupila knjižnico prof. Kaspeta in tudi Zgodovinsko društvo prepusti pod gotovimi pogoji mestu oziroma državi svojo knjižnico na razpolago.

— **»Pepelka« v Vojniku.** V nedeljo, dne 15. februarja t. l. uprizarijo učenci in učenke ljudske šole v Vojniku mladinsko igro »Pepelka«. Med odmori petje. Igra se v posojilnični dvorani. Vstopnina: sedeži 3 K, stojšča 1 K. Čisti dobiček je namenjen za nabavo garderobe za prirejanje mladinskih iger.

— **300.000 sirot v Jugoslaviji.** V državi SHS je dames okrog 300.000 otrok brez očeta in matere, za katere mora skrbeti država.

— **Članarino za učiteljski konvikt** so plačali: Stanko Rapč 2 K; Vida Dimnik 2 K; Marta Dimnik 2 K; Ivan Dimnik 2 K. (Te člane je v 3. številki tiskarski škrat izpuštil.) Živili nasledniki!

— **Dar učit. konviktu.** G. Martin Sveté, mestni uslužbenec, 4 K. Hvala!

Novoizvoljeno starešinstvo (odbor) sestoji iz 3 dekanov, 1 župnika, 1 vikarja in 1 kapelana. V odboru je zastopana Istra, Kras, Vipavsko, Goriške gore. Prihodnje sobranje (občni zbor) se bo vršilo v juliju in tedaj se odbor izpopolni. — Sobranje je sklenilo enoglasno in ob velikem odobravanju, da se takoj začne izdajati mesečnik za duhovščino v zasedenem ozemlju.

Književnost in umetnost.

F. M. Dostojevskij: Bele noči. Mali junak. Preložil dr. Vlado Borštnik. Natisnila in založila Zvezna tiskarna v Ljubljani, 1920. M. 8 a, 152 str. Cena broš. K 10.—, vezanemu izvodu K 12.—. — 10. do 12. snopič »Narodne knjižnice« nam prinaša v dovršenem prevodu Dostojevskega sentimentalni roman »Bele noči« in novelo »Mali junak«. Prvo delo je ljubka povest o sanjarju in nesrečni deklici, zgodba dveh src, ki iščeta utehu drugo pri drugem v svoji osamelosti, zapuščenosti in nesreči. »Mali junak« je prelestna psihološka slika iz one otroške dobe, ko začne zoreti v človeku nezavestno spoznanje samega sebe, ko se začne porajati spolni nagon s svojimi duševnimi boji. V obeh povestih vidimo, kako globoko je posegel Dostojevskij v človeško dušo in kako moistrosko jo je razgrnil pred našimi očmi in vseh njenih tudi najskrivnejših tresljajih in gibih. Prelagatelj je podal prevodu življenjske Dostojevskega in literarno skico o slovenskih prevodih njegovih del. Pričujoča knjiga je nov korak do cilja, namreč do vsega Dostojevskega v slovenskem prevodu.

A. R.:

Šolski list.

Kakor kažejo razne ocene, Š. L. v splošnem ugaja. Vendar je prva številka šele del gradiva, osobito kar se tiče realij, ki naj ga prinese Š. L. v štirih številkah, in ki bodi podlaga za poznejšo sestavo čitank.

Tovariši naj vse sestavke natančno prouče, si zaznamujejo one, ki ugajajo, pa takisto take, ki naj bi se odločno izpuštili. Stavijo naj nasvete in pošiljajo prispevke, te posebno! Na ta način bomo res lahko zbrali na vse strani ugajajočo in potrebnam odgovarjajočo snov. Dostojno uredniki dobili bore malo, saj za II. stopnjo sem prejel za I. številko vsega skupaj 5 sestavkov, druga dva se menda ne pohlalita nič bolje.

Š. L. so uredniki dogovorno uredili tako, da zavzema I. stopnja (2. in 3. šol. leto), II. št. (4. in 5. šol. leto), III. št. (6., 7. in 8. šolsko leto). Prva stopnja se tedaj uporablja za 2. in 3. razred, odnosno oddelek; II. št. za 4. in 5. razred (oddelek); III. št. za 6., 7. in 8. razred (odnosno ponavljajno šolo).

S tega vidika je tudi presojaati snov v posameznih stopnjah. Glede zemljepisne naj omenim, da 4. razred obravnava Slovenijo, 5. pa Jugoslavijo. Nadaljnjo zemljepisno znanje prinese III. stopnja Š. L.

Glede prehoda z ene na drugo stopnjo, ki ga omenja tovariš Skala, opozarjam, da se bodo mogle zlitii šele čitanke v harmonično celoto, kar pa je pri prvi številki lista izključeno. Prva stopnja z ačenja 3. razred, druga pa 4. razred; je tedaj eno leto presledka, vrzel se mora poznati. Čimbolj bo napredoval 3. razred, tem manj obhuten bo prehod od I. na II. stopnjo, ki bo ob koncu izginil. Isto velja za II. in III. stopnjo.

Omenjam še, da se bo moral Š. L. omejiti le na najvažnejše. Da doda in po lokalnih potrebah snov izpopolni, bo stvar posameznega učitelja. Vsekako se bo Š. L. oziral posebno na realije (zemljepis in zgodovino še posebej).

Pridno torej na delo! Založništvo, ki ima obilo skrbi in dela s Š. L. pa izrazito hvaleznost s tem, da vsaka šola brez izjeme po vsej Sloveniji uvede Š. L. po vseh razredih.

Pripominjam še, da je Š. L. odobren od višjega šolskega sveta, in sicer II. in III. stopnja z odlokom z dne 12. oktobra 1919., št. 15801. I. stopnja pa z odlokom z dne 4. novembra 1919. številka 16515, kar se je v naglici pozabilo na našlovi list natisniti.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Skllep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

XL. izkaz.

Po 30 K: Ruška Ravhekjerja — Straža na Dolenjskem. Po 20 K: Cerar Ivan — Črnuče; Rant Fran — Radeče pri Zid. mostu. Po 10 K: Vidic I. — Reteče pri Škofiji Loki; Antonina Rotova — Sv. Peter v Ljubljani; Račič Božo — Adlešič; Likozar Anton in Mehletova Marija — Ljubljana; Mejovšek Rado in Jana Brišnikova — Orlovac p. Braslovce; Farčnik A., Loparnek P., Loparnek M., Samobor — Polzela; Zebre Jakob in Marija Peruškova — Stari trg pri Ložu; Jerzeršek J. — Križje pri Trzinu; Minka Gregorčeva — Zalog p. Komenda; Vika Jermanova — Dol pri Ljubljani. — Današnji izkaz 230 K. Prej izkazanih 11.653 K. Skupaj 11.883 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasliška cesta 172/I.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Jos. B. v Z. Priobčimo v prihodnji številki. Pozdrav in priporočilo!
Jakob — Išč. Porabimo čimprej. Hvala!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.
Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. jan. 1920 K 25.635-78.

Hranilne vloge obrestuje od 1. jan. 1920 po 4%.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.